

JUAN RULFO

Pedro Páramo

Hispaania keelest tõlkinud
Tatjana Hallap

„Loomingu Raamatukogu kuldsari“
SA Kultuurileht

Tõlgitud väljaandest:

Juan Rulfo
Pedro Páramo
Fondo de Cultura Económica
México [1973]

Täiendatud trükk väljaandest:

Juan Rulfo, „Pedro Páramo“
Hispaania keelest tõlkinud Tatjana Hallap
Loomingu Raamatukogu, 1979, nr 14–15

Uustrüki saatesõna toimetanud ja tõlke korrektuuri lugenud Triinu Tamm
Uustrüki saatesõna korrektuuri lugenud Lauri Eesmaa
Kujundanud Maris Kaskmann

© Juan Rulfo, 1955, ja Juan Rulfo pärijad
© Tõlge. Tatjana Hallap ja Loomingu Raamatukogu, 2024
© Saatesõna. Ruth Mets ja Loomingu Raamatukogu, 2024
© Kaanefoto. Ricardo Salazar, Fundación Juan Rulfo arhiiv, u 1965

Trükkinud Tallinna Raamatutrükikoda
ISSN 2674-4678 (trükis)
ISSN 2674-4686 (epub)
ISBN 978-9916-755-12-9 (trükis)
ISBN 978-9916-755-13-6 (epub)

Ma tulin Comalasse, sest sain kuulda, et siin elab mu isa, keegi Pedro Páramo nimeline mees. Seda ütles mulle ema. Ja ma töötasin emale, et tulen isa otsima, kui tema ära sureb. Kinnituseks, et ma seda teen, surusin ema käsi; ema oli suremas ja mina olin valmis talle kõike töötama. „Mine teda tingimata vaatama,“ soovitas ema. „Ta nimi on see ja see. Ma olen kindel, et tal on hea meel sind tundma õppida.“ Tookord ei olnud mul teist teed, kui öelda emale, et otsin isa üles, ja ma ütlesin talle seda ikka ja jälle, ütlesin nii kaua, et pärast nõudis mult vaeva, et oma käsi ta elutute käte vahelt vabaks saada.

Enne surma oli ema mulle öelnud:

„Ära palu talt midagi. Nõua meie osa. Seda, mida ta oli kohustatud mulle andma ja eales ei andnud... Unustuse eest, millesse ta meid jättis, mu poeg, maksku ta sulle kallilt.“

„Ma teen seda, ema.“

Ma ei kavatsenud oma töötust pidada. Aga siis äkki vallutasid mind unenäomõtted, illusioonid said lennuhoogu. Ja ma kujundas terve lootuste ilma isanda ümber, kelle nimi oli Pedro Páramo ja kes oli mu ema mees. Sellepärast tulin Comalasse.

Oli lämmatava leitsaku aeg, mil lõõskab seebilillede roisklõhnast mürgine augustituul.

Tee tõusis ja langes: *ta tõuseb või langeb, olenevalt sellest, kas minnakse või tullakse. Minejale tõuseb, tulijale langeb.*

„Kuidas on selle asula nimi, mis paistab seal all?“

„Comala.“

„Kas te olete kindel, et juba on Comala?“

„Kindel.“

„Miks ta nii kõle välja näeb?“

„Ajad on niisugused.“

Mina lootsin Comalat näha sellisena, nagu ema oma mälestustes, koduigatsuses, õhkamistes oli näinud. Kogu elu oli ta Comalasse igatsenud, tagasi igatsenud. Aga ta ei tulnud kunagi. Nüüd tulen mina tema asemel. Mul on silmad, millega tema kõike nägi, sest vaatamiseks andis ta mulle oma silmad: „*Kui sa oled üle Los Colimotese kuru*

läinud, avaneb sealt väga ilus vaade haljendavale tasandikule, mis küpsest maisist kollendab. Sealt paistab Comala, ta valendab keset maad ja kumab öös. “Ema rääkis salapärase, peaaegu kõlatu häälega, otsekui räägiks iseendaga... Mu ema.

„Kas tohib teada, milleks te lähete Comalasse?“ kuulsin ma küsimust.

„Lähen isa vaatama,“ vastasin ma.

„Ah!“ hüüatas tema.

Ja me vaikisime taas.

Sammusime nõlvakust alla, kõrvus eeslite tuim tammumine. Silmad augustikuu lõõsas uneväsimusest rasked.

„Ta korraldab teile toreda peo,“ kuulsin jälle kõrval sammuja häält. „Ta rõõmustab, kui näeb kedagi nii paljude aastate järel, mil siin ühtegi hinge pole käinud.“

Seejärel ta lisas:

„Olge te kes tahes, temal on hea meel teid näha.“

Päikesesäras tasandik oli nagu läbipaistev järv, mille kohal hõljuvas vines vilksatas hall silmapiir. Ja tagapool mägede viirg. Ja veelgi tagapool kõige kaugem kaugus.

„Kas tohib küsida, mis mehi teie isa on?“

„Ma ei tunne teda,“ ütlesin ma. „Tean ainult, et ta nimi on Pedro Páramo.“

„Ah! Või nii!“

„Jaa, mulle öeldi, et nii on ta nimi.“

Kuulsin veel ühte „ah'i“ muulaajaja suust.

Juhtusin temaga kokku Los Encuentroses, kus ristuvad mitu teed. Ma ootasin seal, kuni lõpuks tuli see mees.

„Kuhu teie lähete?“ küsisin talt.

„Lähen sinna alla.“

„Kas te teate Comala-nimelist paika?“

„Sinna ma lähengi.“

Läksin tema järel. Püüdsin oma samme tema järgi seada, kuni ta paistis lõpuks taipavat, et tulen ta kannul, ja aeglustas oma kiiret käiku. Hiljem kõndisime päris kõrvuti, nii et me õlad peaaegu kokku puutusid.

„Ka mina olen Pedro Páramo poeg,“ ütles tema.

Lageda taeva all lendas kraaksuv vareseparv.

Teisel pool künkaid langes tee veelgi. Kuum tuul oli jäänud üles seljataha ja meie sukeldusime tuuletusse lõõska. Kõik näis olevat nagu millegi ootel.

„Küll on kuum,“ ütlesin mina.

„Jah, aga see pole veel midagi,“ vastas tema. „Oodake ära. Comalasse jõudes tunnete seda veel teravamalt. Comala asub nagu hõõguval pinnal, päris põrgu väravas. Räägitakse isegi, et paljud, kes seal surevad, tulevad põrgust tagasi teki järele.“

„Kas teie tunnete Pedro Páramot?“ küsisin ta käest.

Söandasin seda teha, sest nägin ta silmis usaldusesädet.

„Kes ta on?“ küsisin.

„Kehastunud kurjus,“ vastas tema.

Ja ta nähvas ilma põhjusega eeslite poole piitsaga, kuigi need sammused langeva tee tõttu meist tükk maad eespool.

Tundsin, kuidas ema pilt, mida ma särgitaskus kandsin, soojendas mu südant, nagu oleks temagi higistanud. See oli vana narmendavate servadega pilt; aga minu teada oli see ainus pilt temast. Olin selle leidnud köögikapist, karbikesest, mis oli täis kuivatatud rohtusid: melissi-lehti, mooruspuuõisi, ruudioksi. Sestpeale kandsin seda kaasas. See oli ainus. Mu ema ei kannatanud pildistamist. Tema meelest oli see nõiatrikk. Ja see paistis õige olevat, sest tema pilt oli nagu nõelauke täis tikitud ja südame kohal oli üks väga suur, kuhu keskmine sõrm vabalt sisse mahtus.

Tolle pildi tõin kaasa lootuses, et selle pildi abiga isa mu omaks tunnistab.

„Vaadake,“ ütles muulaajaja seisma jäädes. „Näete seda küngast, mis paistab nagu seapõis? Otse selle taga ongi Media Luna. Pöörake nüüd sinnapoole. Näete toda kinguharja? Näete? Ja nüüd pöörake tollesse suunda. Näete toda tippu, mida kauguse tõttu õieti nähagi pole? Ühesõnaga, kõik see on otsast otsani Media Luna. Nii-öelda kogu maa-ala, mida pilguga saab haarata. Kõik need maad kuuluvad temale. Jaa, see oli nagu nurisünnitus, et emad tõid meid ilmale viletsuses, kuigi olime Pedro Páramo pojad. Ja kõige veidram on see, et ta ise viis meid ristimisele. Küllap teiega oli nõndasamuti. Oli või?“

„Ma ei mäleta.“

„Käige kus kurat!“

„Mida te ütlesite?“

„Et me hakkame juba pärale jõudma.“

„Jah, ma näen. Mis see siis on?“

„Hulgas. Nii neid linde siin kutsutakse.“

„Ei, ma küsin küla kohta, mis näib nii tühi, nagu oleks ta maha jäetud. Paistab, et siin ei ela kedagi.“

„Mitte ainult ei paista. See ongi nii. Siin ei ela kedagi.“

„Ja Pedro Páramo?“

„Pedro Páramo suri palju aastaid tagasi.“

Oli see õhtutund, kui kõikides külades lapsed mängivad väljas ja õhk kaigub nende kilgetest. Kui mustadelt seintelt peegeldub veel vastu päikese kollakas valgus.

Igatahes olin seda näinud alles eile, selsamal tunnil, Sayulas. Ja olin näinud ka lendlevaid tuvisid, kes oma tiivalöökidega katkestasid õhturahu, nagu püüaksid nad päevast vabaneda. Nad luhvatasid lendu ja laskusid taas katustele ning laste kilked kaikusid sinetavas õhtutaevas neile vastu.

Nüüd olin ma siin, selles hääletus külas. Kuulsin oma samme munakividel, millega tänavad olid sillutatud. Ja mu õõnsad sammud kajasid vastu õhtupäikeses kumavatelt seintelt.

Kõndisin sel tunnil mööda peatänavat. Ma vaatasin tühje maju: mustavad ukseavad, rohtu täis kasvanud. Kuidas see mees ütles olevat selle rohu nime? „Mõru sepirohi. Nuhtlus, mis ainult inimeste lahku- mist ootabki, et majadesse tungida. Siin näete seda kõikjal.“

Üle tänavaristmiku minnes nägin salli mähkunud naist, kes kadus, nagu poleks teda üldse olemas. Mu jalad hakkasid jälle astuma ja silmad vaatasid ukseavadest sisse. Kuni salliga naine mulle taas vastu tuli.

„Õhtust,“ ütles ta mulle.

Jälgisin teda pilguga. Hüüdsin talle:

„Kus elab donja Eduviges?“

Tema näitas näpuga:

„Seal. Silla juures olevas majas.“

Ma taipasin, et tema hääli oli inimhääli, et tal olid suus hambad ja keel, mis kõneldes väledasti liikus, ja et ta silmad olid sellised nagu kõigil inimestel, kes maa peal elavad.

Oli pimedaks läinud.